

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain kumoamisesta ja sopimattomasta menettelystä elinkeinoiminnassa annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain kumoamisesta ja sopimattomasta menettelystä elinkeinoiminnassa annetun lain muuttamisesta (HE 88/2015 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Eduskunta-aloite

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

- Lakialoite LA 3/2015 vp Outi Mäkelä kok ym. Lakialoite laiksi vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain kumoamisesta

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- työelämä- ja tasa-arvovaliokunta TyVL 4/2015 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kaupallinen neuvos Tomi Lounema, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Sari Alho, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtaja Kaarina Myyri-Partanen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- erikoistutkija Liisa Vuorio, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- lakimies Juha Lämsä, Lapin aluehallintovirasto
- asiantuntija Niina Harjunheimo, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- toimitusjohtaja Juhani Pekkala, Kaupan liitto ry
- yhteiskuntasuhteiden vastaava Hanna Kuntsi, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry
- toimitusjohtaja Kari Luoto, Päivittäistavara- ja elintarvikkeiden kauppaliitto ry
- toiminnanjohtaja Arja Laurila, Suomen Hiusyrittäjät ry
- toiminnanjohtaja Johanna Aho, Suomen Kauppakeskisyhdistys ry

Valiokunnan mietintö TaVM 15/2015 vp

- lainsäädäntöasioiden päällikkö Atte Rytönen, Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Kuntaliitto
- Kokkolan Halpa-Halli Oy
- Oy Carlson
- Kuluttajaliitto — Konsumentförbundet ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annettu laki. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös kauppakeskuksessa tai vastaavassa myymäläkeskityksessä toimivan pienyrittäjän oikeudesta pitää liikkeensä suljettuna yhtenä päivänä viikossa.

Esityksen tavoitteena on vapauttaa vähittäiskauppojen sekä parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloajat ja poistaa tarve aukioloja koskeviin poikkeuslupiin sekä säilyttää kauppakeskuksessa tai vastaavassa myymäläkeskityksessä toimivan pienyrittäjän oikeus yhteen vapaapäivään viikossa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Lakialoite

Lakialoitteessa ehdotetaan kumottavaksi laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista. Vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeiden aukiolojen vapauttaminen mahdollistaisi sen, että yrittäjät voisivat itse parhaaksi katsomallaan tavalla pitää liikettä auki silloin, kun tietävät asiakkaita riittävän. Ongelmia aiheutuu esimerkiksi sellaisina aikoina, kun turistisesongit osuvat pyhäpäiviin, jolloin liikeaikalaki pakottaa pitämään liikettä kiinni. Kaupan ala ja palvelusektori vastaavat vuosi vuodelta enemmän Suomen työllisyydestä, ja aukioloaikojen vapauttaminen hyödyttäisi myös työllisyyttä. Aukioloaikojen vapauttamisesta olisi hyötyä myös yhteiskunnan talouskehitykselle.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Vähittäiskaupan aukiolon sääntely on ehdotettu kumottavaksi kokonaisuudessaan lukuun ottamatta kauppakeskusympäristössä toimivan pienyrittäjän suojaksi säädettyä lainkohtaa.

Talousvaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisina ja laki-aloitteen hylkäämistä.

Valiokunnan mietintö TaVM 15/2015 vp

Voimassa olevan sääntelyn mukaan elinkeinonharjoittajat eivät voi vapaasti itse päättää yhdestä keskeisestä kilpailutekijästään — aukioloajoistaan. Lainsäädännöllä tehtyjen rajoitusten voidaan katsoa heikentäneen kilpailuedellytysten tasapuolisuutta: aukiolon rajoituksia sovelletaan vähittäiskaupan lisäksi vain kapeaan toimialaan eli parturi- ja kampaamoliikkeisiin. Soveltamisalan rajaus luo elinkeinonharjoittajille huomattavasti toisistaan poikkeavan toimintaympäristön tavalla, joka on koettu epätasapuoliseksi. Poikkeuslupamenettely on ollut omiaan vielä voimistamaan epäoikeudenmukaisiksi tai epätasapuolisiksi koettuja olosuhteita.

Kuluttajan näkökulmasta voimassa oleva sääntely lukuisine poikkeuksineen on sekava; aukiolon sallitut rajat ovat riippuneet myymälän toimialasta, sijainnista, pinta-alasta, kellonajasta, viikonpäivästä ja kalenterikuukaudesta, minkä lisäksi tulee vielä huomioida mahdolliset juhlapyhien ja poikkeuslupakäytännön vaikutukset. Kuluttajan on nykyisellään käytännössä erittäin vaikea hahmottaa, milloin vähittäiskaupan palvelut ovat saatavilla.

Kilpailuolosuhteiden tasapuolisuus. Kehityskulkua, jossa väestö hakeutuu haja-asutusalueilta kaupunkikeskittymiin ja siten myös näillä alueilla sijaitsevien palvelujen käyttäjiksi, on vaikeaa ja epätarkoituksenmukaista ohjata kaupan aukiolon rajoituksilla. Lähipalvelujen kannattavuus ja siten saatavuus ovat kiinteästi sidoksissa kaavoituksen ratkaisuihin, minkä vuoksi kaavoitusta koskeva päätöksenteko on kauppojen aukiolosääntelyä merkittävämpi ja tehokkaampi vaikuttamiskeino palvelujen saatavuuteen. Maatalous- ja ympäristöministeri onkin asettanut maankäyttö- ja rakennuslain uudistamista valmisteleavan työryhmän (YM019:2015 23.9.2015), jonka tavoitteena on muun muassa kaupan alaa koskevan sääntelyn ja prosessien keventäminen ja epätarkoituksenmukaisten rajoitusten poistaminen.

Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan lainsäädännöllä toteutetut elinkeinotoiminnan rajoitukset ovat omiaan vahvistamaan alalla jo toimivien tahojen asemaa, minkä vuoksi voidaan olettaa, että sääntelyn purkaminen voi osaltaan helpottaa uusien toimijoiden alalle pääsyä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota myös uudistuksen myötä kivijalkakauppojen parantuvaan kilpailuasemaan verkkokauppoihin nähden.

Vaikutus työllisyyteen. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, ettei työtuntien määrän kasvu tarkoittaisi vastaavaa kasvua työsuhteiden kokoaikaisuudessa, vaan merkitsisi osa- ja määräaikaisten työsuhteiden määrän lisääntymistä. Talousvaliokunta toteaa, että hallituksen esityksen mukaisen aukioloaikojen vapauttamisen tarkkoja työllisyysvaikutuksia on vaikea arvioida, mutta alan toimijat ovat itse arvioineet, että aukioloaikojen vapauttaminen vaikuttaisi merkittävästi alan kykyyn tarjota työtä. Talousvaliokunta katsoo, että nyt ehdotettua uudistusta suurempi vaikutus kaupan alan työllisyyden kehittymiseen on talouden yleisellä kehityksellä.

Esitetyn muutoksen vaikutuksia arvioitaessa on huomioitava, että käsillä olevalla hallituksen esityksellä ei muuteta palvelussuhteiden ehtoja koskevia säännöksiä.

Sukupuolivaikutusten arviointi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on talousvaliokunnalle antamassaan lausunnossa (TyVL 4/2015 vp) erityisesti kiinnittänyt huomiota siihen, ettei hallituksen esityksessä ole lainkaan käsitelty ehdotettujen muutosten vaikutuksia sukupuoliin. Talousvaliokunta muistuttaa sukupuolivaikutusten arvioinnin kuuluvan lainvalmisteluprosessiin ja ilmaisee huolensa tämän seikan huomiotta jättämisestä käsillä olevan hallituksen esityksen valmistelussa.

Valiokunnan mietintö TaVM 15/2015 vp

Työturvallisuus. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota myös työturvallisuuteen. Talousvaliokunta korostaa, että työturvallisuuslain mukaan työnantajalla on aukioloajoista riippumaton yleinen huolehtimisvelvollisuus työpaikan turvallisuudesta. Erityisesti tulee ottaa huomioon ilta- ja yötyön sekä yksintyöskentelyn vaikutukset arvioitaessa väkivallan uhkaa sekä avunsaantia mahdollisissa hätätilanteissa. Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan työntekijöiden fyysiseen turvallisuuteen vaikuttavat aukioloaikoja enemmän myymälän sijainti, sen ympäristö ja asiakaskunta. Aukiolon sääntely ei tässä katsannossa ole tarkoituksenmukaisin väline puuttua näihin ongelmakohtiin.

Julkisten palveluiden järjestäminen. Modernissa palveluyhteiskunnassa on lukuisia toimialoja, joiden työntekijöillä on epätyypilliset työajat. Niillä toimialoilla, joiden toiminta-aikaa ei ole vähittäiskaupan tapaan lainsäädännöllä rajoitettu, on vakiintuneita toimintamalleja työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseksi. Kunnat ovat muun muassa velvollisia järjestämään lasten vuorohoitoa, mikäli tarvetta tähän ilmenee. Edellisen kauppojen aukiololaajennuksen (2009) jälkeen vuorohoidon tarve ei merkittävästi lisääntynyt. Kysymys julkisten palvelujen tarpeesta on kuitenkin varsin moniulotteinen, koska kysyntä voi olla sidoksissa kansalaisten subjektiiviseen kokemukseen palvelujen tarjonnasta.

Kauppakeskuksessa työskentelevän pienyrittäjän oikeus vapaapäivään. Talousvaliokunta pitää perusteltuna, että kauppakeskuksessa liikettään pitävän yrittäjän oikeudesta vapaapäivään säädetty 5 § siirretään nykyisen sisältöisenä sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin (1061/1978). Kyseistä säännöstä muutettiin vuonna 2014. Soveltamisalaksi määriteltiin kauppakeskuksissa toimivat yrittäjät, joiden palveluksessa on enintään viisi työntekijää. Talousvaliokunta pitää elinkeinonharjoittajien toimintaympäristön pysyvyyden ja oikeusvarmuuden näkökulmasta tärkeänä, ettei säännöksiä muuteta ilman painavia perusteita. Kyseisen lainkohdan oltua voimassa vain lyhyen aikaa talousvaliokunta pitää hyvänä sen säilyttämistä nyky-muodossaan.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on esittänyt, että talousvaliokunta harkitsisi kauppojen aukiolosääntelyä juhlapyhinä, joskin toteaa, että se pitää poikkeuslupamenettelystä luopumista hyvänä uudistuksena katsoen, että siitä hyötyvät erityisesti niin kutsutut kivijalkayritykset, kuten parturi- ja kampaamoliikkeet, joilla on tosiasiallinen päätösvalta yrityksen palveluajoista. Talousvaliokunta katsoo, että mikäli aukioloa edelleen joiltakin osin säänneltäisiin, tarve poikkeuslupamenettelylle pysyisi samoin kuin menettelyyn liittyvät ongelmat.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös muualla kuin kauppakeskuksissa toimiviin pienyrittäjiin, jotka harjoittavat toimintaansa erilaisiin yhteistyö- tai ketjusopimuksiin perustuen. Mainitunlaisiin sopimuksiin liittyy keskeisinä elementteinä tuotemerkin haltijan omistama ja hallinnoima liiketoimintakonsepti ja tuki sopimuspuolena olevalle yrittäjille sekä toisaalta ketjun yhtenäinen ilme ja palvelulupaus kuluttajille. Kauppakeskuksissa toimivia yrittäjiä suojaavan lain säännöksen soveltamisalan ulottaminen näihin ketjuyrittäjiin rajoittaisi sopimusvapautta tavalla, jota ei voida pitää nyt käsillä olevan hallituksen esityksen tarkoituksena. Kauppakeskuksessa toimiva pienyrittäjä on merkittävästi erilaisessa neuvotteluasemassa liiketilansa omistajaan nähden kuin kivijalkamyymälässä toimiva elinkeinonharjoittaja suhteessa oman liiketilansa omistajaan.

Valiokunnan mietintö TaVM 15/2015 vp

Lakialoite. Lakialoitteessa ehdotetaan voimassa olevan lain kumoamista. Hallituksen esityksessä kyseisen lain kumoamisen lisäksi ehdotetaan, että kauppakeskuksia koskeva sääntely jää voimaan siten, että pykälä siirretään sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin. Valiokunta pitää edellä mainituin perustein perusteltuna hyväksyä lakiehdotukset hallituksen esityksen mukaisina, minkä vuoksi lakialoite esitetään hylättäväksi.

Lopuksi. Aukiolon rajoitusten poistamisen ei odoteta muuttavan kaupan aukioloa merkittävästi. Suurimmat muutokset kohdistunevat juhlapyhien aukioloaikoihin. Joka tapauksessa liiketaloudelliset perusteet ohjannevat kaupan yksikköjä ratkaisuihin, jotka parhaiten vastaavat kuluttajien tarpeisiin. Talusvaliokunta yhtyy asiantuntijakuulemisessa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan ehdotetun muutoksen suurin merkitys ja vaikutus on vähittäiskaupan joustavuuden lisääntyminen asiakkaiden kulloisiakin tarpeita vastaavaksi. Talusvaliokunta katsoo hallituksen esityksen mukaisten ehdotusten olevan yhdensuuntaisia sääntelytaakan vähentämispyrkimysten kanssa. Poikkeuslupamenettelyn poistumisen myötä hallinnollinen taakka vähenee sekä elinkeinonharjoittajien että viranomaistoiminnan näkökulmasta. Nämä lähtökohdat huomioon ottaen talusvaliokunta pitää hallituksen esitystä tervetulleena elementtinä elinkeinoelämän toimintaympäristön kehittämiseksi kilpailukykyisemmäksi. Ottaen kuitenkin huomioon asiantuntijakuulemisessa ja lausunnoissa herätetyt kysymykset muutoksen kielteisistä tai odottamattomista vaikutuksista talusvaliokunta pitää tärkeänä, että uuden sääntelyn vaikutuksia seurataan tarkoin ja että valtioneuvosto ryhtyy tarvittaessa toimiin lainsäädännön muuttamiseksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talusvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 88/2015 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hylkää lakialoitteeseen LA 3/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 4.12.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen ps
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo kok
jäsen Hannu Hoskonen kesk (osittain)
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Mika Lintilä kesk
jäsen Martti Mölsä ps

Valiokunnan mietintö TaVM 15/2015 vp

jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Joakim Strand r
jäsen Antero Vartia vihr
varajäsen Sari Essayah kd (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller

Valiokunnan mietintö TaVM 15/2015 vp

Vastalause 1

Perustelut

Hallituksen esitys liikeaikalain kumoamisesta ei täytä hyvän ja tasapainoisen lainsäädännön kriteereitä. Liikkeiden aukioloaikoja koskevaa säätelyä pitää tarkastella niin kuluttajien, yrittäjien kuin työntekijöidenkin näkökulmasta. On myös tunnustettava ja tunnistettava, että kaupan aukioloilla on merkittävää yhteiskunnallista ja kulttuurista vaikutusta ja vaikutuksia myös muille aloille. Ennen lakiesityksen antamista hallituksen olisi pitänyt tehdä laajat vaikutusten arvioinnit ja kattavat kansainväliset vertailut. Valmistelun aikana työmarkkinaosapuolet ja henkilöstön asema olisi tullut ottaa paremmin huomioon, sillä esitetyllä lainmuutoksella on vaikutuksia laajan työntekijäjoukon asemaan ja elämään.

Esitykseen sisältyvä parturikampaamojen vapauttaminen aukioloaikasäätelystä on perusteltua. Parturikampaamot ovat yleensä pieniä yrityksiä, joiden aukioloaikojen tiukka säätely ei ole perusteltua, varsinkin kun tarvetta palveluille on usein erityisesti juhla-aikoina.

On hyvä, että kauppakeskuksissa toimivien pienyrittäjien oikeus vapaapäivään turvataan siirtämällä säädös sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnasta annettuun lakiin. Kuten työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää, tulisi vielä harkita, olisiko suojan piiriä laajennettava esimerkiksi siten, että elinkeinonharjoittajat, joiden kauppakeskuksissa olevissa liikkeissä työskentelee säännöllisesti yhteensä enintään seitsemän henkilöä, olisivat suojan piirissä, tai niin, että rajaus tehtäisiin myymäläkohtaisesti, jolloin viiden henkilön raja olisi riittävä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan nostanut esiin kauppojen aukioloaikojen vapauttamiseen sisältyviä huolia. Valiokunta on tuonut esille kysymyksiä esitetyn lainmuutoksen vaikutuksista mm. liittyen päivähoidon järjestämiseen, työmatkoihin, työturvallisuuteen, perhe-elämään ja lakiesityksen sukupuolivaikutusten arvioinnin tekemiseen. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan esiin nostamat huolenaiheet on hyvä jakaa.

Kaupan alalla on jo nyt monia aloja korkeampi väkivallan riski. On arvioitu, että aukioloaikojen vapauttaminen tulee lisäämään yö- ja yksintyöskentelyä ja sitä kautta väkivallan uhkaa. Työturvallisuuslakia ja -valvontaa olisikin samanaikaisesti kehitettävä, mikäli aukioloaikoja laajennetaan. Yötyön lisääntyminen on myös merkittävä terveyttä kuormittava tekijä, joka olisi otettava huomioon lainsäädäntömuutoksia valmisteltaessa.

Viikonloppu- ja yötyön lisääntyminen tuo lisääntyviä tarpeita lastenhoidolle ja haasteita perhe-elämän ja työn yhteensovittamiselle. Lisäksi tarpeet joukkoliikennepalveluiden ympärivuorokautiselle tarjonnalle todennäköisesti kasvavat. Esitetyllä lainmuutoksella on toteutuessaan vaikutuksia paitsi työntekijöihin myös heidän perheisiinsä. Näitä vaikutuksia ei ole lakiesityksessä uskotavasti arvioitu.

Esitetyllä lainmuutoksella on myös laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia, kun Suomi muuttuu yhä enemmän 24/7-yhteiskunnaksi, joka ei koskaan nuku eikä lepää. Yhteisten lepoaikojen ja juhlapyhien viettämissä mahdollisuuksien vähentäminen kaupan alalla työskentelevien perheiltä on

Valiokunnan mietintö TaVM 15/2015 vp

iso valinta. Kauppojen aukioloaikojen vapauttamisen mukanaan tuoma muutos on myös kulttuurisesti iso ja vaikuttaa koko yhteiskunnan rytmiin ja erityisesti juhlapyhien viettoon.

Nykyinen laki suosii erityisesti päivittäistavarakaupan pieniä toimijoita, kun ne ovat saaneet vapaammista aukioloajoista kilpailuetua suhteessa isoihin yksiköihin. Lainmuutoksen toteutuessa pienet ruokakaupat ja kioskit saattavat joutua laittamaan lapun luukulle. Onkin hyvin todennäköistä, että esitetyn lainmuutoksen seurauksena kaupan keskittyminen suuryksiköihin lisääntyy. Kaupan keskittyminen suuriin yksiköihin on epätoivottavaa niin yhdyskuntarakenteen, liikenteen kuin autottomien ihmisten palvelutarpeidenkin kannalta. Myös päivittäistavara- ja kampaamoalan edelleen keskittyminen on uhkana. On mahdollista, että määräävässä markkina-asemassa oleva toimija voi pitää liikkeitä laajasti auki tappiolla pyrkien ajamaan kilpailijoita pois markkinoilta.

Kyselyjen mukaan kuluttajat ovat melko tyytyväisiä kaupan nykyisiin aukioloaikoihin. Selkeää tarvetta liikeaikalain kumoamiselle ja aukioloaikojen täydelliselle vapauttamiselle ei ole. Esitetyn lainmuutoksen ei uskota juuri lisäävän alan työllisyyttä. Kauppojen aukioloaikojen täydellä vapauttamisella sen sijaan olisi kielteisiä vaikutuksia kaupan alalla työskenteleville ja heidän perheilleen. Lakimuutos myös muuttaisi yhteiskuntaa hektisemmäksi ja vähentäisi mahdollisuuksia yhteisiin juhlapäivien viettoon ja rauhoittumiseen. On kuitenkin olemassa selkeä tarve lain korjaamiselle. Poikkeuslupamenettelyä pitää selkeyttää ja keventää, ja parturi- ja kampaamoala pitää rajata kokonaan aukioloaikojen sääntelyn ulkopuolelle.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 4.12.2015

Hanna Sarkkinen vas
Sari Essayah kd

Valiokunnan mietintö TaVM 15/2015 vp

Vastalause 2

Perustelut

Kauppojen aukioloja koskevia ratkaisuja tulee tarkastella niin, että kuluttajien, alan henkilöstön ja yrittäjien tarpeet otetaan tasapainoisesti huomioon. Aukioloaikojen edelleen laajentaminen herättää huolta ennen kaikkea kaupan alan henkilöstön asemasta. Hallitus ei ole toiminut aloitteellisesti siinä, että rinnan lainmuutoksen valmistelun kanssa olisi käyty alan työmarkkinaosapuolten kesken tarpeellisia neuvotteluja lakimuutoksen vaikutuksista henkilöstön asemaan — esimerkiksi palkkaukseen, työaikoihin sekä työturvallisuuteen ja työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen liittyvissä asioissa. Näin meneteltiin edellisen aukioloaikoja koskevan uudistuksen yhteydessä.

Kuluttajat ovat olleet varsin tyytyväisiä nykyisiin aukioloaikoihin. Kauppojen aukioloaikojen vapauttamisen vaikutuksista tehdyt arviot ovat jääneet sangen vaillinaisiksi. Myöskään kattavaa kansainvälistä vertailua kauppojen aukioloaikakäytännöistä ei ole tehty. Hallituksen esityksen vertailu on rajoittunut niihin maihin, joissa aukioloajat on vapautettu. Suurimmassa osassa EU-maita ei aukioloaikoja ole vapautettu.

Työn ja muun elämän rajat ovat hämärtyneet muun muassa siksi, että usein työ irtoaa ajasta ja paikasta. Palkansaajien ja heidän perheidensä elämänrytmi sirpaloituu. Kauppojen aukioloaikojen vapauttaminen vahvistaa työn ja muun elämän rajojen ja rytmin rikkoutumista. Viikon kaikista päivistä tulee markkinapäiviä.

Kaupan ala on toimiala, jolla on jo nykyisellään korkeampi väkivallan uhan riski. Varkauksia, väkivaltaa ja uhkailua sekä toimipaikkaan tehtäviä vahinkoja esiintyy jo nyt. Alan asiantuntijoiden toimesta on arvioitu, että kauppojen aukioloaikojen laajentuminen tulee lisäämään yö- ja yksintyöskentelyä, jotka puolestaan lisäävät työntekijän riskiä kokea väkivallan uhkaa. Vapaaehtoisuuteen pohjautuvat toimipaikkakohtaiset turvallisuussuunnitelmat eivät ole riittäviä takaamaan henkilökunnan työturvallisuutta. Yö- ja yksintyöskentelyn aiheuttamia riskejä on minimoitava työturvallisuuslakia kehittämällä tai edistämällä sitovien käytäntöjen sopimista alan työmarkkinajärjestöjen kesken.

Yö- ja viikonlopputyön ennustettu kasvu tuo lisääntyviä haasteita lastenhoito- ja työmatkaliikenteen palvelujen saatavuudelle. Asiantuntijoiden arvion mukaan säännöllisestä yötyön teettämisestä saattaa seurata velvollisuus järjestää työterveystarkastukset erityisesti sairastumisen vaaraa aiheuttavista töistä.

Nykyisten aukioloaikasäännösten puitteissa on alan pienemmällä toimijoilla ollut mahdollisuus saavuttaa toimintamahdollisuuksia silloin, kun isommat kaupat ovat suljettuina. Aukioloaikojen vapautuessa on riski, että nämä pienemmät kaupat ja erikoisliikkeet menettävät edelleen asemaansa ja joutuvat kioskien tapaan lopettamaan toimintojaan. Suomessa vähittäistavarakauppa on vahvasti keskittynyt kahdelle suurelle toimijalle. Aukioloaikojen vapauttaminen saattaa lisätä vielä entisestään näiden kahden toimijan määräävää markkina-asemaa Suomen markkinoilla.

Valiokunnan mietintö TaVM 15/2015 vp

Hallituksen esitys parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloaikojen vapauttamisesta on perusteltu. Niin ikään on tehtävä toimia poikkeuslupakäytäntöjen selkeyttämiseksi ja yksinkertaistamiseksi. On hyvä, että säännös kauppakeskuksissa työskentelevien pienyrittäjien oikeudesta yhteen vapaapäivään viikossa esitetään siirrettäväksi sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnasta annettuun lakiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antamassaan lausunnossa tuonut esiin kauppojen aukioloaikojen vapauttamiseen sisältyviä huolenaiheita, jotka liittyvät mm. päivähoitopalveluiden järjestämiseen, henkilöstön työturvallisuuteen ja hallituksen esityksen sukupuolivaikutusten arvioinnin tekemiseen. Tämän vastalauseen allekirjoittaneet yhtyvät työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausuman näkemyksiin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään yksi lausuma (*Vastalauseen lausumaehdotus*).

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että edellä esitetyistä perusteluista johtuen hallitus ryhtyy aktiivisiin toimiin, jotta lakimuutoksen vaikutukset henkilöstön asemaan ja työntekijöiden työehtoihin saadaan sovituksi alan työmarkkinaosapuolten kesken.

Helsingissä 4.12.2015

Lauri Ihalainen sd
Kristiina Salonen sd
Ville Skinnari sd